

KLIC TRIGLAVA

Sirc : RAZVOJ V JUGOSLAVIJI

Žebot : OKVIRNI PROGRAM

Atenagora : "NOBENIH OVIR NI!"

Tito : STRAH ZA NASERJA IN - SEBE

Rudolf : 'STOLICA ZA SLOVENŠČINO V TRSTU'

339

AVGUST 1967

V spomin profesorja Lamberta Ehrlicha je ob 25-letnici njegove smrti izšla knjiga univerzitetnega profesorja DR. CIRILA ŽEBOTA

SLOVENIJA VČERAJ, DANES IN JUTRI

Knjiga, ki obsega 12 poglavij z 12 dodatki, je izvirna razprava o evoluciji življenja, gospodarstva in državnosti v Sloveniji po prelomu l. 1945.

KNJIGA JE IZŠLA V ZALOŽBI AVTORJA PRI MOHORJEVI DRUŽBI V CELOVCU (Viktringer Ring 26), KJER JO JE MOČ KUPITI ALI NAROČITI PO POŠTI. NAPRODAJ JE TUDI V SLOV. KNJIGARNAH V TRSTU IN V GORICI.

Naročila sprejemajo:

VELIKA BRITANIJA: Založba Slovenske Pravde, 76 Graeme Road, Enfield, Middx.

U.S.A. Mate Resman, 1089 E 68 Street, Cleveland, Ohio, 44103

KANADA V. Mauko, 1115 Bay Street, Toronto 5, Ontario

ARGENTINA Simon Rajer, C. Uruguay 743, Buenos Aires

AVSTRALIJA Zvone Hribar, 970 Coorlew Crs., Albury, N.S.W.

Cena knjige je: za Veliko Britanijo: 10/-

za ostalo Evropo: 30 avstrijskih šilingov

za USA, Kanado in Avstralijo: 3 dolarje.

Z useh vetrov

"Jasno spoznavajoč, koliko sem grešil, imam dovolj moralne hrabrosti, kot Vaš kralj, da svojo napako do Vas in svoj greh do Srbske Cerkve javno priznam in se iskreno pokesam"; s temi davidovskimi besedami je bivši kralj Peter 6. avgusta v Monte Carlu, kjer leži bolan, apeliral na tiste Srbe v svobodnem svetu, ki so se - v veliki meri zaradi kraljevega poziva 15. junija 1963. odcepili od Srbske cerkve in se podredili odstavljene mu episkopu Dioniziju Milivojeviću. Istočasno s tem apelom je b. kralj odstavil svojega "pravnega" in političnega svetovalca" Dr. Ranka Brašića, in generala T. Miličevića, svojega "šefa kancelarije in adjutanta", ki da sta "kriva velikega razcepa v Srbski cerkvi in emigraciji" in katerima da je b. kralj nasedel. Podrobnejše poročilo našega sodelavca bomo objavili v prih. številki Klica Triglava. ★ Ko je Italija vrnila zagrebški tovarni električnih proizvodov slabo izdelane baterije, kar je predstavljalo izgubo desetih milijonov starih dinarjev, je prišlo v tovarni do delnega štrajka, ker je hotelo vodstvo tovarne odstaviti tehnično osebje baterijskega oddelka in ker je bil šef oddelka zaradi finančne izgube postavljen pred sodišče. Zdaj skuša vodstvo tovarne spor urediti mirnim putem, kar pa ni tako enostavno, ker vodstvo baterijskega oddelka noče občevati z vodstvom tovarne, se hoče oddvojiti od podjetja in pristopiti k tovarni "Zmaj" v Ljubljani. Proti temu pa je ostalih 13 oddelkov tovarne, češ da so tudi oni udeleženi pri investiciji, ko so modernizirali baterijski oddelak. ★ V Ljubljani je bil na obisku slavni ameriški kirurg Dr. Michael De Bakeys, ki je med drugimi operiral pred časom tudi windsorskega vojvodo. Njegove operacije v ljubljanski kirurški kliniki je spremljalo na televiziji 50 domačih in tujih specialistov za srčna obolenja. Mož se specializira v namestitvi dvojnih umetnih srčnih zaklopk, kar je ena najbolj kompliciranih kirurških operacij. Doslej so v Ljubljani, pa tudi seveda drugod, v glavnem operirali le za namestitve enojne zaklopke. ★ Odkritje naselja iz kamene dobe pri Lepenskem Viru v Srbiji, na obrežju Donave, je postavilo na glavo dosedanjo teorijo, da se je civilizacija pričela na Srednjem vzhodu. Sodijo, da izhaja srbsko naselje iz 6. tisočletja pred Kr. in da je z ono iz Anatolije, ki naj bi bila starejša, doprineslo v glavnem za širjenje civilizacije v ostalo Evropo. Jasno pa je, da utegne biti tudi ta teorija zmotna in da utegnejo pozneje odkriti še kaj starejšega. Eno je gotovo: podonavska civilizacija ni samo posredovala anatolsko in srednjevzhodno civilizacijo Evropi ampak je tudi sama v veliki meri doprinesla svoj del vanjo.

Razvoj mnenja v Jugoslaviji

Med emigrantskimi razpravljanji o "alternativi" je bilo dosti ugibanja kaj pravzaprav mislijo in želijo ljudje doma. Pogosto so emigrantska razmišljanja izzyvenela, kot da je domovini namesto komunistične treba dati drugo patentno rešitev z odgovori na vsa vprašanja in recepti za vsako situacijo, skratka da mo ramo komunistični "filozofiji" postaviti nasproti prav tak emigrantski "filozofski sistem", ki bi po mnenju mnogih moral biti prav tako "socialističen" kot je komunistični, samo seveda da bi bil to pravi "socializem" namesto degeneriranega komunističnega. Pred nekaj leti je celo 'Klic Triglava' na pr. zelo zajedlji - vo komentiral neko izjavo, ki je predvsem zahtevala obnovo svoboščin in človeških pravic, češ da to ni sploh vse skupaj nič, da je treba nečesa mnogo bolj konkretnega. Medtem je v Jugoslaviji razvoj šel dovolj daleč, da lahko vidimo, kako se je tam razvijalo mnenje v tem pogledu.

V drugi polovici štiridesetih let so komunisti skušali zatreti vsako svobodno misel s tem, da so postavili pred sodišče ostanke demokratičnih strank in skupin, ki so zagovarjale svobodo mišljenja in izražanja. To ni veliko zaleglo, saj se je že nekaj let kasneje pojavil iz partijskih vrst samih Milovan Djilas z zahtevo po izpremembi sistema v smeri večje svobode. Odgovor je bil seveda izključitev iz partije in končno zapor. Čeprav spočetka Djilasa nikakor ni bilo mogoče imeti za liberalnega misleca, kar sam priznava, ko pravi, da je celo njegova "Nova klasa" do neke mere dogmatična. Pripoveduje, da si je takrat še vedno zamišljal, da se bodo ljudje borili z vihrajočimi zastavami, da bi "obnovili popolno družbo". Toda dolga razdobja v zaporu so ga pripeljala do tega, da je vse bolj in bolj sprejemal liberalno-demokratične rešitve. Po izpustu iz zaporu se še vedno ima za socialista - in kdo si upa trditi, da ni socialist, če socializem pomeni skrb za druge ljudi, - toda socializem definira kot skrb za več svobode in več pravice, posebno na gospodarskem področju. Trdi, da ne zagovarja povratka h kapitalizmu, vendar meni, da bi moralo biti več prostora za zasebno energijo in pobudo, za zasebnike, skupine, zadruga, družbe neodvisne od države in komunistične partije. Je za to, naj bi direktorji dobili več moči in sindikati več pravic; samoupravljanje ne more nadomestiti demokracijo. Pravi: "Morda sem dogmatik, dogmatično proti vsem dogmam..." Priznava, da njegove misli o gospodarski politiki še niso jasne.

Z liberalno-demokratičnega stališča je bistveno, da je Djilas prišel do zaključka, da popolna družba ni mogoča. Ideal je nepopolna družba, normalna, s svobodnim razvojem, s spopadi in težavami... Vedno več ljudi razume, da ena

sama ideologija ne more vsega razložiti. Končni zaključek iz tega je seveda, da zato nihče ne more imeti monopola, da mora biti razpravljanje svobodno, če nečemo zaiti v slepo ulico, kot so zašle komunistične dežele, in delati ogromnih napak.

Take liberalno-demokratske misli, ki jih izraža Djilas, po vsem videzu sprejema tudi mladina, celo mladina z levičarskimi nagnjenji - medtem ko so starejši verjetno še bolj tradicionalno-liberalno razpoloženi, da ne rečem konservativno. V noči od 25. na 26. april je skupina študentov napisala gesla z meter visokimi črkami v avli filozofske fakultete v Ljubljani. Proglasila je Djilasa za idejnega vodjo in se podpisala Zveza jugoslovanske socialistične mladine. Glavni gesli sta bili: "Zahtevamo svobodo govora, tiska, združevanja" in "Nasprotujemo diktaturi in demagoškemu vodstvu ZKJ".

ZA DJILASOM - MIHAJLOV

Skupino ljudi, ki se je zbrala okoli Mihajla Mihajlova, je Nikola Čolak, član skupine, ki je prebežal v Italijo, opisal takole: "K novejši struji hrvaških demokratičnih socialistov spadajo pripadniki generacije iz dobe komunističnega eksperimentiranja, nekateri izmed njih katoliki in pravoslavni, drugi ateisti. Kakor Djilas negirajo komunizem kot teorijo in prakso, odklanjajo marksizem kot svetovni in življenjski nazor in pojmujejo družbo kot organizacijo popolnoma svobodnih in enakih ljudi, ki se zavedajo svojega izvora iz istega vira, zato drug drugega spoštujejo in se imajo za enake med enakimi. Tako zanikujejo komunizem kot en, razjedajoči individualizem pa kot drugi ekstrem. Hoče z glavnim pobudnikom Mihajlom Mihajlovom bojevati boj vsaj na eni fronti, namreč proti komunizmu, in zato sega preko meja Hrvatske. To se pravi, veže se s sorodnimi demokratičnimi silami med narodi jugoslovanske državne skupnosti in se z njimi vsaj v prvi fazi skupaj bojujejo za osvoboditev Hrvatske od komunizma in srbske hegemonije. De facto gre za liberalno skupino, četudi s socialnimi, čeprav ne socialističnimi tendencami. Kljub temu da ima ta struja pretežno ideološki značaj, stremijo ven dar njena priznavanja tudi k nacionalnim političnim ciljem."

V razgovoru s tržaškim 'Piccolom' je Čolak izjavil: "Mi demokrati se borimo za prehod v liberalno-demokratski sistem zahodnega vzorca." Po njegovem mnenju bi bil Djilas najprimernejši voditelj za prehodno vlado po Titu. Za ohranitev Jugoslavije bi bilo treba korenito spremeniti dosedanjo federacijo in odvzeti Srbiji hegemonijo. Če to ne bi uspelo, je Čolak za Federacijo severa, ki naj bi obsegala Hrvatsko in Slovenijo s posebnimi enotami Bosno in Hercegovino, Dalmacijo in Istro, in ki naj bi bila povezana z Evropsko gospodarsko skupnostjo.

Vsekakor je najtežja naloga za vse, ki želijo svobodnjaško reformo v Jugoslaviji, najti temelj za pravično in trajno rešitev razmerja med jugoslovanskimi narodi bosanskih muslimanov, Hrvatov, Makedoncev, Srbov in Slovencev. Trenutno je ta naloga videti skoraj nerešljiva, ker je toliko zavrte čustvenosti, pretiravanj in pomanjkanja medsebojnega razumevanja. Kaj na pr. danes pomeni srbska hegemonija? Kaj po drugi strani pomeni članek, ki ga je za londonski 'News from behind the Iron Curtain' napisal neki Srb, ki se je podpisal kot "Diplomaticus"? Po njegovem je bil Ranković žrtvovan kot grešni kozel za vse neuspehe, posebno gospodarske. "Ožigosali so ga za srbskega nacionalista, toda njegov edini greh je bil, da je bila njegova narodnostna politika drugačna od Bakarićeve, Marinkove in posebno politike Crvenkovskega. Menil je tudi, da je politika de-

centralizacije slaba za Jugoslavijo... Čas je pokazal, da je Ranković v mnogo čem imel prav... sedaj mu publika ploska... Decentralizacija, ki so jo zahtevali z vseh strani in je bila sprejeta - Rankovićevemu upiranju navkljub - je prinesla katastrofalne rezultate." To kaže res pravo živkovičevsko mentaliteto.

Kakršna koli rešitev bo morala biti zasnovana na medsebojnem priznanju pravice do samoodločitve, toda v trenutni ihti ne smemo pozabiti, da imajo jugoslovanski narodi mnogo skupnih interesov in da na nekaterih področjih žive tako pomešani, da jih je povsem nemogoče razplesti. Zato bo morala samoodločba biti povezana s sodelovanjem in medsebojnimi dogovori, ki bodo zavarovali skupne interese in poskrbeti za zaščito manjšin, ki jim gre med svobodnimi ljudmi do tega vsa pravica. Čolak piše, da so muslimani za Jugoslavijo, ker se boje, da bi prišli pod Srbijo. Ta sodba se zdi neprimerna in pre nagljena, če sodimo po pisanju inž. Teufika Velagića, ki je bil kot član organizacije Mladih muslimanov v Jugoslaviji obsojen na 15 let prisilnega dela in je šele pred nekaj leti prišel iz zapora in v tujino. V skandinavskem 'Jugoslovenu' piše: "Zapletenost problemov je taka, da so razlike med tistimi, ki so za Jugoslavijo tako velike, da prav te najboljše pojasnjujejo, zakaj v svobodnem svetu ne nastopajo skupno. Celoposkusi v tej smeri trajajo le kratko. Po drugi strani so težave, ki se pojavijo, če hočemo Jugoslavijo razkosati, razlaga za neslogo med tistimi, ki so proti njej... Opazovalec, ki to problematiko pozna in je dobre volje, bo priporočil pot kompromisa in humanosti ne glede na to, kakšno rešitev bo predlagal. Mogoče je govoriti o mirnem razhodu le, če gre za Slovence in Hrvate, medtem ko o mirnem razhodu med Hrvati in Srbi in Srbi in Makedonci ne more bitigovora. Te težave so nepremostljive in je nerealno pričakovati, da bi katera koli stran spoštovala rezultate referendumov. Kakršen koli razhod bi bil sprejet, bi bil boleč, morda pa celo katastrofalen za vse, ki bi se razhajali..." To kaže prej na realizem kot na strah.

Djilas, črnogorski Srb, pravi: "Naravno je, da Slovenci, Hrvatje, Makedonci in drugi iščejo svojo identiteto in kulturno neodvisnost." Študentje na filozofski fakulteti v Ljubljani so napisali gesla v prid Jugoslavije - celo "Naj živi jug. nar.", dasi to morda pomeni "Naj živi bratstvo jug. nar." - vendar so tudi napisali, da podpirajo "deklaracijo" o kulturni in jezikovni neodvisnosti, ki so jo podpisali hrvatski pisci in kulturni delavci. Rešitev bo verjetno sodelovanje ob kar največji neodvisnosti in medsebojnem spoštovanju; zato histerično sejanje razdora in sovraštva ne pelje nikamor, najmanj pa k demokratizaciji.

O veri je Djilas dejal: "Kot intelektualec sem prepričan, da bo človek vedno imel vero in da si areligioznega človeštva ni mogoče zamisliti. Sam sem areligiozen... toda množica bo vedno religiozna." Čolak pravi, da je na Hrvaškem, katoliška Cerkev, ne da bi hotela, politična sila. Nedvomno isto velja za Slovenijo. Vendar Čolak loči med Cerkvijo in vatikansko diplomacijo, ki je junija 1966 sklenila beograjski protokol. Toda najsi bodo ljudje pod komunizmom formalno verni ali ne, nedvomno jih je skušnja izučila, da je pravilen grško-krščanski nauk o spoštovanju človeške osebnosti kot velike, če ne največje vrednote. To je izrazila Stalinova hči Svetlana, ko je zapisala: "Zame ni ne kapitalistov, ne komunistov, samo so samo dobri in slabi ljudje, pošteni in nepošteni, in, kjerkoli žive, so ljudje isti in njihova pričakovanja in moralni ideali so isti." To je seveda tudi osnova demokracije.

Komunizem hitro razpada. Dokaz je odstavek iz zagrebške 'Praxis', te domnevno marksistične revije: "Popolnoma jasno je, da Marx ni mogel predvideti nekaterih zgodovinskih procesov, ki so se uveljavili šele v tem stoletju. V pregnanstvu v buržoazni Angliji mu je bilo dovoljeno ne samo delati propagando za svoje komunistične ideje, marveč celo pisati naravnost proti vladi in režimu, ki mu je dal azil. Živeč v taki politični atmosferi, si Marx ni mogel misliti, da bi mogel obstajati kak socialistični sistem, v katerem bi bila svoboda govora odzeta ne samo nasprotnikom socializma, ampak celo socialistom in komunistom samim." Za konec pismo, ki ga je lansko pomlad pritrdilno objavila ljubljanska Študentska Tribuna pod naslovom "Odprto pismo vam, naši očetje": "Ne verja

'Okvirna zamisel programa'

Od domovinskega sodelavca

Treba je priznati, naj se potem človek že politično strinja z dr. Žebotom ali ne, da je njegova knjiga "Slovenija, včeraj, danes in jutri" vzbudila v domovini močno zanimanje, ne toliko med preprostimi ljudmi kot med inteligenti in kajpak komunisti, kakor je bilo pričakovati. Imam nekaj neposrednih obvestil od doma, iz različnih, med seboj povsem nepovezanih virov, pa tudi posredne informacije, dobljene preko znancev v emigraciji, da je gornji zaključek točen.

Na prvem mestu bi omenil starejšega, politično razgledanega Slovenca, ki ne taji svojih antipatij do centralistično navdahnjenega Beograda, čeprav tega ne bi mogel reči brez vsakega pridržka za njegova predvojna leta. Po njegovem je prof. Žebot zadel žebelj na glavo, toda napravil je eno - taktično napako. Ne bi mu bilo treba vezati publikacije na pok. prof. Ehrlicha, čeprav je lahko razumeti dr. Žebotova čustva ob tem specifičnem primeru. Razlog za 'napako' je čisto enostaven: ime pokojnega profesorja je namreč med številnimi Slovenci še vedno tako zelo omadeževano vsled desetletij ponavljane enostranske komunistične propagande, da utegne vsled tega prenekateri bralec samo zato odkloniti dr. Žebotove ideje. Sam moj domovinski znanec ima sicer o dr. Ehrlichu dobro mnenje, in to mi je dal vedeti v nedvoumni obliki, pa čeprav je vse svoje politično življenje preživel v borbi "proti klerikalizmu". A ker mu taktika slovenskih komunistov ni nepoznana reč, ga doslej noben objavljeni in tisočkrat ponavljani "argument" ni mogel prepričati o dr. Ehrlichovem "izdajalstvu". Moj znanec ima preveč razvit politični čut, da tega ne bi razumel, toda boji se, da tega političnega čuta za mero in kritično oceno pri mlajših Slovencih ni. Prepričan je, da domovina dr. Ehrlichovega, v bistvu antiklerikalnega koncepta, še ne more dojeti kaj šele razumeti, pa je pod dojemom režimske propagande, ki se vede ali nevede zaletava v odprta vrata takozvanega Ehrlichovega klerikalizma. Zato utegne popularizacija dr. Žebotovih idej nekoliko trpeti. Toda moj znanec je bil močnega mnenja, da predstavlja - z gornjo taktično rezervo - dr. Žebotova knjiga okvirni program za kakršnokoli realistično in konkretno protirežimsko akcijo. Na tej stopnji ni mogoče že sanjati o kakšni vsenarodno organizirani opoziciji, niti najmanj o kakki oboroženi ali teroristični akciji, kar indirektno sam dr. Žebot izključuje. Za to sedanjo dobo in stopnjo razvoja so bistvene ideje, je bistvena perspektiva - in prav to nam je dr. Žebot dal s svojo knjigo. O teh idejah razpravljajo in bodo še precej časa razpravljali v sami komunistični partiji, ki je vsa pomešana z revizionističnimi tokovi, kakor izven nje. In to je v danem položaju najbolj važno, bistveno. Ostalo, če v naprej izključimo vsak terorizem, bo tekom časa sledilo.

Po drugem viru je bila dr. Žebotova knjiga označena "kot zelo resna zadeva" in to od človeka, ki je bil pred vojno kuhan in pečen v jugoslovenarstvu. Tretjemu je imponirala dr. Žebotova umerjenost in dostojnost tona, ko je razpravljal o najbolj krvavi in kritični dobi slovenske zgodovine.

★ mem v družbo, ki jo po vsej sili hočete imenovati socialistično. Na svoje vprašanje ne zahtevam več vaših odgovorov, temveč zahtevam pravico, da si jih sam poiščem in da mi jih pustite. To je vse."

Širokoustno komunistično obljubljanje končnih odgovorov je, kakor je bilo pričakovati, žalostno skrahiralo. Odgovor je lahko le svobodno razpravljanje, ki je edina pot k napredku, dasi včasih po ovinkih. Poleg tega je za napredek potrebna, ne vsiljena temveč svobodna disciplina in nesebičnost. Bodočnost bo pokazala, ali so jugoslovanski narodi obenem svobodnjaški in disciplinirani, to se pravi, kulturno in politično zreli, kakor se tako radi hvalijo.

DR. LJUBO SIRČ

PATRIARHOVO STALIŠČE DO EDINOSTI

(Ni izključeno, da utegne biti eno naslednjih papeževih potovanj v Moskvo k vseruskemu patriarhu Aleksiju, če bo rezultat predvidenega potovanja patriarha Atenagore k vsem pravoslavnim patriarhom to narekoval. Vse to je kajpak v tesni zvezi s papeževim zadnjim romanjem v Carigrad, kjer je očividno prepričal turške oblasti, naj ne delajo težav patriarhu Atenagori.)

V londonskem 'Timesu' je na sam dan carigrajskega sestanka objavil g. Norman St. John-Stevás, sicer konservativni poslanec za okraj Cheltenham, svoje vtise iz razgovora s patriarhom Atenagoro, ki jih danes z dovoljenjem 'Timesovega' urednika in avtorja, vplivnega in uglednega angleškega katolika, objavljamo v prevodu.

Zdi se nam, da ta članek dokaj jasno kaže, v kakšni smeri se utegne gibati v prvi fazi prizadevanje za katoliško-pravoslavno edinost. Uredništvo.)

Današnje potovanje papeža Pavla VI. v Istanbul na obisk k carigrajskemu patriarhu Atenagori je velik ekumenski dogodek. Zadnjič sta se sestala pred tremi leti v Jeruzalemu med papeževim romanjem v Sveto deželo, ko sta izmenjala poljub miru po petstoletnem razcepu. Kmalu potem sta razveljavila medsebojno izobčenje svojih prednikov. Sedanji obisk naj pospeši spravo.

Po naključju me je patriarh sprejel v avdienco ta mesec ravno preden so naznanili cerkveni sestanek na vrhu. Obiskal sem ga v njegovi rezidenci, ki je teoretično palača, v resnici pa skromna hiša. Stoji v zanemarjenem delu mesta, obdana z akacijami in figovimi drevesi, nasproti katedrale sv. Jurija, ki hrani najdragocenejše, kar patriarhat premore - telo sv. Evfemije, ki je zavito v modro svilo in leži v bronasti krsti. Kontrast z baročnim sijajem Vatikana je oster.

Strežnik v sivi uniformi me je vodil po stopnicah in me povedel v patriarhovo pisarno. Njegova Svetost, impozantna visoka postava z bleščočimi rjavimi očmi in košato belo brado, se je dvignila od pisalne mize, da bi me pozdravila. Živahen je v kretnjah in govoru, tako da mu ne bi prisodil 81 let.

Na steni za pisalno mizo visi velika slika papeža Pavla s podpisom. Na pisalni mizi je še ena podpisana slika. Ta je od predsednika Johnsona in spominja na tistih 18 let, ki jih je patriarh prebil v Združenih državah Amerike, predno je bil leta 1948 izvoljen za carigrajskega patriarha. Ko sem ga vprašal, kako napredujejo odnosi z Rimom, je pokazal na papeževo sliko za seboj in rekel: "Sijajno, po zaslugi papeža Pavla. Rečem mu Pavel II. in ne Pavel VI., kajti v resnici je drugi Pavel, prerok, ki pripravlja pot za edinost, ki pride."

Kaj so glavne ovire edinosti, sem ga vprašal. Odgovor je bil neposreden in nekam nepričakovan: "Nobenih ni." Toda kaj pa teološke razlike, sem oporekal. Širokogrudno mi je odgovoril: "Velikokrat mislim, da je čudno, da vsi teologi v vseh Cerkvah izhajajo, se zdi, iz iste matere."

Bolj resno je patriarh poudaril, da cilj pravoslavnih v ekumenskem dialogu ni vzpostavljanje organizacijske in pravne zveze - "te še nikdar ni bilo" - temveč bi radi dosegli polno in obojestransko sodelovanje[†] med obema Cerkvama. To se je odražalo tudi v vatikanskem naznanilu obiska, ki je govorilo o "uglajanju poti k ponovni vzpostavitvi popolnega sodelovanja"[†] med obema Cerkvama.

Uvidel sem, da nedavni rimski dekret, ki dovoljuje katoličanom v pravoslavni deželah prejemanje pravoslavni zakramentov, če ne morejo do svojih duhovnikov (in obratno), ni bil povsem dobro sprejet, ker je bil enostranski. Patriarh

[†] 'intercommunio' v izvorniku. Ur.

se nadeja tudi občevanja z anglikansko Cerkvijo in je toplo govoril o canterbury-skem nadškofu dr. Ramseyu. Carigrad že priznava anglikanska duhovniška posvečenja.

Sprožil sem vprašanje papeževe nezmotljivosti. "Samo Cerkev je nezmotljiva," je odvrnil patriarh. Če rimsko-katoliška Cerkev posreduje to nezmotljivost preko enega moža, je to njena zadeva, toda pravoslavna ne dela tako. Ko bo prišel trenutek, je dodal patriarh, ko se bodo zbrali vsi škofi, tako z vzhoda kot z zahoda, bo predsedoval papež, kajti Pravoslavje je vselej priznavalo Rimu prvenstvo med patriarhati.

FILIOQUE SE VEČ NE OMENJA

Vprašal sem, če vzhodne Cerkve, ki so združene z Rimom, kot npr. Melkiti (grško-arabski kristjani) ne pomenijo koristne zveze z zahodom. Patriarh je prijazno omenjal Maksima IV., patriarha Melkitov, ki je bil pred kratkim gost v Carigradu. Toda niti malo nisem dvomil, da gleda na te Cerkve s sumom, kot latinizirane prednje straže Rima, ki bolj ovirajo kot pospešujejo edinost.

Teološke razlike med Rimom in Carigradom so majhne, z izjemo nezmotljivosti. Obe Cerkvi priznavata transsubstanciacijo, obe podpirata češčenje Device Marije, čeprav pravoslavje smatra, da so nekateri katoliški izrazi pretirani. Obe imata podobne poglede na duhovništvo. V vprašanjih moralke, obe obsojata splav. Kar se tiče omejevanja rojstev, kaže, da se obe pomikata proti stališču, da je zadeva dušebrižništva in ne doktrine. Le ločitev zakona, katero vzhodna Cerkev dopušča pod omejenimi pogoji, utegne biti predmet nesloge.

Velika težava, na katero naleti patriarh ob iskanju novih odnosov z Rimom, je mlačnost in včasih tudi pravo nasprotovanje drugih pravoslavnih vladik. Do ne davnega je bil atenski nadškof Krisostom jedro protirimske smeri ("Star je bil," ga je dobrosrčno opravičeval patriarh, kot da bi bil pozabil na lastna leta), toda zdaj ga je zamenjal precej napreden in ekumenski nadškof Hieronim, ki je pravi mladenič pri 62 letih.

Atenagora nima oblasti nad drugimi pravoslavnimi patriarhati, ki so vsi autokefalni. To je pomembno v zvezi s pogovori, ki jih bosta imela papež in patriarh o bodočnosti svetih krajev v Jeruzalemu. Kaže, da se je vatikanska politika približala ideji, da bi internacionalizirali svete kraje in ne mesta samega, kar je bolj razumno. Atenagora bo to idejo najbrže podprl, toda iz nje najbrže ne bo nič, če se jeruzalemski patriarh ne bo strinjal.

Ob koncu je patriarh ganljivo govoril o krščanski manjšini v posvetnem sodobnem svetu. K ekumenizmu ga vsekakor sili zavest, da je posvetna civilizacija neodvisna, mogočna, in brezbrizna do tradicionalnega krščanstva, toda čutil sem, da predvsem prevladujeta resnična ljubezen in skrb za človeštvo.

Ko se je poslavljal od mene s poljubom miru, sem se neogibno spomnil drugega velikega cerkvenega vodnika. Patriarh Atenagora ima iste lastnosti preprostosti, topline, ljubezni in svetosti kot nepozabni papež Janez.

TIMES, London 25. 7. 1967.

NORMAN ST. JOHN-STEVAS

SAMOSTOJNOST MAKEDONSKE CERKVE - Po 200 letih odkar je sultan Mustafa III ukinil samostojnost makedonske Pravoslavne Cerkve, so v Ohridu 19. julija 1967 oklicali neodvisnost in odslej nima srbski patriarh nobene oblasti nad makedonsko Cerkvijo. Novi poglavar je ohridski naškof Dositej. Srbski patriarh in noben zastopnik drugih pravoslavnih Cerkva se niso udeležili slovesnosti. Tito je novemu poglavarju podelil visoko odlikovanje.

VELIKA ZAROTA

(Dopis)

1. avgusta 1967.

RAZBURJENJE zaradi Srednjega vzhoda se je že precej poleglo, čeprav "o nim zgoraj" še zadaja preglavice, a med Slovenci "spodaj" se tu in tam še kdo vpraša, kaj neki je pičilo Tita, da se je 5. junija tako nezadržano postavil na stran Arabcev in kaj ga je gnalo, da se je spet udinjal Sovjetom, kot mu očitajo. "Kaj hočeš, star je, pa se mu pamet kisa," je ena od nespoštljivih razlag. Mož je pri 76 letih še čil in krepak in življenje na Brionih je zdravo, pa vendar ljudje že ne kaj let opažajo, da se vedno manj zanima za praktične zadeve. Največkrat se zadovolji s tem, da kot častitljiv očanec deli modre nasvete starim in mladim pri vsakodnevnih opravkih in vodenju države, s čemer so zadovoljni tudi tisti, ki nasvete prezro. Kadar pa se vtakne v kako podrobnost, se rad zaleti in ga polomi. Primerov od splitskega govora maja 1962 najprej je dovolj. Mimogrede mi pride na misel, kako je po vrnitvi iz Moskve tistega leta poskušal postati umetnostni kritik, ker ga je bil Hruščov zafrkaval; ali pa kako je poudarjal partijsko disciplino in grozil z razrednim sovražnikom letošnjega marca v Peči.

Če govori o razrednem sovražniku kot srednjeveški pridigar o hudiču, zadeva kajpak ni tako resna, kot če se dve uri po izbruhu sovražnosti postavi za eno od prizadetih strani v imenu cele države. Pravijo, da ne vlada pod Špiljkom ne partijski očaki s Kardeljem na čelu nad izjavo niso bili navdušeni. Velika uganka je, kako je Tito tako kmalu vedel, kdo je napadalec in kdo se brani, kajti položaj je bil prvega dne še tako nejasen, da niti v Kairu niso vedeli, kaj se je pravzaprav zgodilo. Najbolj verjetna razlaga je, da je Tito zvedel za boje iz agencijskih poročil, katera prejema Tanjug. V teh kajpak ni bilo rečeno, kdo je prvi na padel, ker same agencije tega niso vedele. Toda Tito se je zanašal na Naserjevo zagotovilo, da Arabci ne bodo prvi napadli. Zato je v naglici sklepal, da so napadli Izraelci in je podal jezno izjavo. Seveda bi se bil lahko grdo urezal; a če bi bili Arabci prvi napadli, bi itak na žive in mrtve tajili, in Tito bi jim z veseljem pomagal lagati.

Zakaj ga je stvar tako razburila, si je mogoče lažje razlagati, če pomislimo, na troje: Titovo državništvo, častihlepnost njegovega novega tajnika in stebre nevezanosti. Prvič se Tito že dolga leta šteje za državnika svetovnega kova in s ta rostjo njegova samozaverovanost le raste, pri čemer pozablja, da ga bo kakšen Ceausescu kmalu posekal. Drugič si je letos vzela za tajnika Vladimirja Popovića, predvojnega neuspelega črnogorskega medicince, ki je po vojni postal diplomat, se šteje za zunanjepolitičnega strokovnjaka in se je kot predsednik zunanjepolitičnega odbora zvezne skupščine rad vtikal v svetovno politiko. Kot Titov tajnik se je zdaj znašel pred možnostmi, o katerih se preje še sanjati ni upal. Njegovega vpliva na Tita ne smemo zanemariti. In tretjič je bil prizadet Titov prijatelj Naser. Tito, Nehru, Naser, Nkrumah in Sukarno so bili pred nekaj leti stebri nevezanega sveta. Šteli so se za velike voditelje neodvisnih dežel in utrjevalce miru in aktivnega sožitja med narodi. Take malenkosti kot Sukarnova kampanja, da bi strl Malezijo, ali pa Naserjev namen, da uniči Izrael, niso skalele prelepe slike v Titovih očeh. Toda Nehru je umrl. Sukarna je najprej zapeljala Kitajska, da je pljunil na Titovo vroče prijateljstvo, potem pa so ga lastni državljani postavili na hladno. Tudi Nkrumaha so se doma naveličali in ga sunili v zadnjico. Od starih gadov sta tako ostala le še Tito in Naser. Tito je ravno prav babjeveren, da misli, da bo on na vrsti, če Naserja odnese veter. In se bo ji. Ker je zorel v ilegalnem boju in se usposabljal v Moskvi med Stalinovimi čistkami ter je bila konspiracija in kovanje zarot njegov glavni opravke v najlepših letih življenja, je razumljivo, da je videl zaroto tudi v neusmiljenem pohodu časa in ljudstev, ki se naveličajo demagogov in diktatorjev.

Tita je torej stisnilo pri srcu, ker se je bal za Naserja. Vladimir Popović ga je po tej razlagi podpihoval in Tito se je kar na hitro odločil za odločen poseg

SAMO 4 MESECE

...in Božič bo tu. Če boste potrebovali osebne, kvalitetne in s slovenskim ali mešanim voščilom izdelane božične karte, se obrnite na našega zastopnika v Ameriki g. Pavla Borštnika, 972 E 70 Street, Cleveland 3, Ohio, USA, v Evropi pa na naš naslov, da Vam pošljemo vzorce na ogled (prosimo, vrnite jih čimprej) in da se doma odločite. Vsa naročila bodo izvršena do 31. oktobra v Evropi in do 20. novembra v Ameriki, ako jih bomo v tiskarni imeli s 5. oktobrom. Po tem roku bomo storili vse, da dobite karte čimprej v roke, vendar pa si v tem primeru pridržujemo pravico, dobaviti kak drug enakovreden motiv, če bi medtem naročeni motiv že pošel.

Spodaj navedene cene vključujejo karte, koverta, tiskano voščilo, davek, ovoj in poštnino. Za natis Vašega naslova in/ali imena dodajte spodnjim cenam, ne glede na količino kart, za ime in naslov 8/- odn. \$1.25, za sam naslov pa 7/- odn. \$ 1.00. Pri tisku istega imena in/ali naslova na različnih velikostih kart dodajte 4/- odn. \$ 0.75 za spremembo tiskovnega nastavka. Isti dodatek velja v primeru naročila ene vrste kart, toda z različnimi voščili - za vsako spremenjeno naročilo, ne glede na število kart.

PROSIMO: pošljite vsa naročila neposredno na naslov tiskarne: PIKA PRINT LTD, 76 Graeme Road, Enfield, Middx.

Številka karte	12		25		50		75		100	
	£	\$	£	\$	£	\$	£	\$	£	\$
117 (samo s slov. voščilom)	11/3	2.00	19/7	3.25	33/7	5.50	49/10	7.50	66/1	10.00
118	8/9	1.50	15/6	2.50	26/2	4.00	37/5	6.00	49/10	8.00
119, 120, 121, 122	11/3	2.00	20/6	3.25	37/5	6.00	56/1	9.00	71/1	11.50
123	12/3	2.25	22/6	3.50	41/9	6.50	60/5	9.00	79/1	12.00
124, 125, 126	16/6	2.75	31/2	5.00	56/8	8.75	78/6	12.00	105/11	16.00

v zunanjo politiko. Tista o veliki zaroti, ki da grozi tudi Jugoslaviji, je zrasla kot opravičilo njegove zaletelosti. Delno ji Tito sam verjame, a dobesedno jo vzamejo zares le vneti in zabiti partijci "spodaj", ki ves svet vidijo le v črno-rdečih barvah. Nihče še ni poskusil razložiti, kako je mogoče, da sta Grčija in Španija glasovali za jugoslovansko resolucijo v OZN, ko sta vendar obe reakcionarni: Španija je ostanek fašizma v Evropi, Grčija pa je pravkar postala žrtev imperialistične zarote. Take malenkosti ne motijo črno-rdeče slike, katero so na plenutih in v časopisih skušali naslikati.

Toda jugoslovanski časopisi niso več enostranska, pusta in enoglasna propagandna glasila, kot so bili pred kakimi desetimi leti ali kakor so časopisi še zmeraj v drugih socialističnih deželah. Skrb za zaslužkom jih je napravila bolj pestre; pestrost pa izključuje monotonost. Pristranski so časopisi še zmeraj, največkrat zaradi enostavne pomanjkljivosti časnikarjev, ki se jim ne ljubi globlje podrezati v stvar. V dobrih poročilih, ki razkrivajo marsikatero uradno zablodo, prednjačijo predvsem tedniki, ki poleg tega polnijo strani s senzacionalnimi zgodbami in malo oblečenimi dekleti. Zato ni nič nenavadnega, da je 'Vjesnik u Srijedu' prinesel poročilo tudi iz Izraela. Tudi 'Delo' ni bilo popolnoma enostransko, čeprav vsi časopisi pod nedvornimi partijskimi direktivami dajejo prednost poročilom, ki so naklonjena Arabcem. Da se ne vržejo popolnoma na arabsko stran z ihto kakšnega sovjetskega časopisa jim preprečuje tudi dejstvo, da je v Jugoslaviji posebno med počitnicami na prodaj na tisoče zapadnih časopisov in revij. Namenjeni so za turiste, a berejo jih tudi Jugoslovani. Omejeno, za plankano, enostransko javno mnenje v Jugoslaviji zato ni več mogoče. To je tisto, kar pljuska čez meje, kot je rekel Ribičič. Obžalovanja vredno je le to, da kljub različnim mnenjem in kljub temu, da mnogim Titova politika ni bila všeč, ni bilo slišati niti enega glasu, ki bi odkrito nasprotoval predsedniku. Časopisi se tako daleč namreč še ne upajo. Poročajo že še nekako, da se da razbrati tudi izraelsko mnenje, a komentirati in direktno kritizirati predsednika si ne upa nihče.

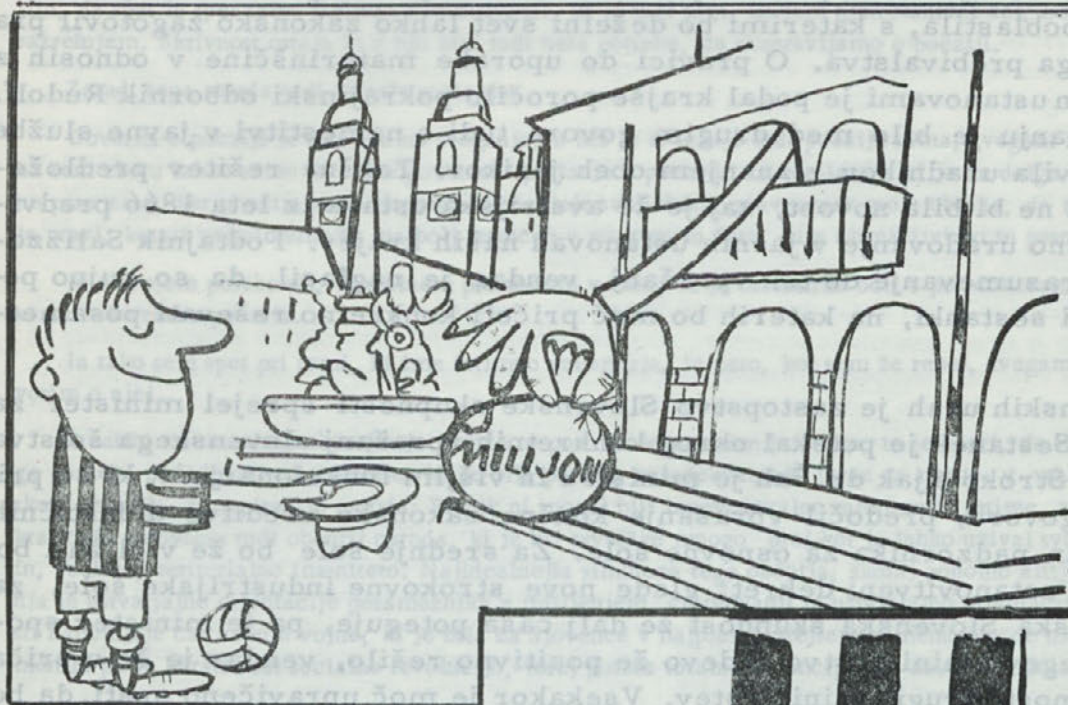
PRISPELA JE IN JE NA PRODAJ V ZALOŽBI SLOVENSKE PRAVDE DR. ŽEBOTOVA "SLOVENIJA". Cena samo 10/-

TUJINA PRIZNAVA - A DOMOVINA?

Naš rimski rojak g. VINKO LEVSTIK se je spet odrezal. Pri natečaju, ki ga je razpisala Tujsko-prometna zveza v Rimu za izboljšanje in modernizacijo hotelov, je bila Levstikovemu hotelu "BLED" prisojena prva nagrada v znesku dveh milijonov lir z diplomo.

Na sliki je g. Levstik, ko sprejema od predstavnikov rimske občine in turistične zveze diplomo s čekom. Slovesnost je bila izvršena 3. julija ob priliki "Dneva turizma in gostoljubnosti" v dvorani Promoteka na Campidogliu.

Medtem ko primanjkuje v Sloveniji denarja za zdravstvo in kulturo, ga razmetavajo za nakup nogometnih igralcev...

Poročilo objavljamo pod "Mesecem".

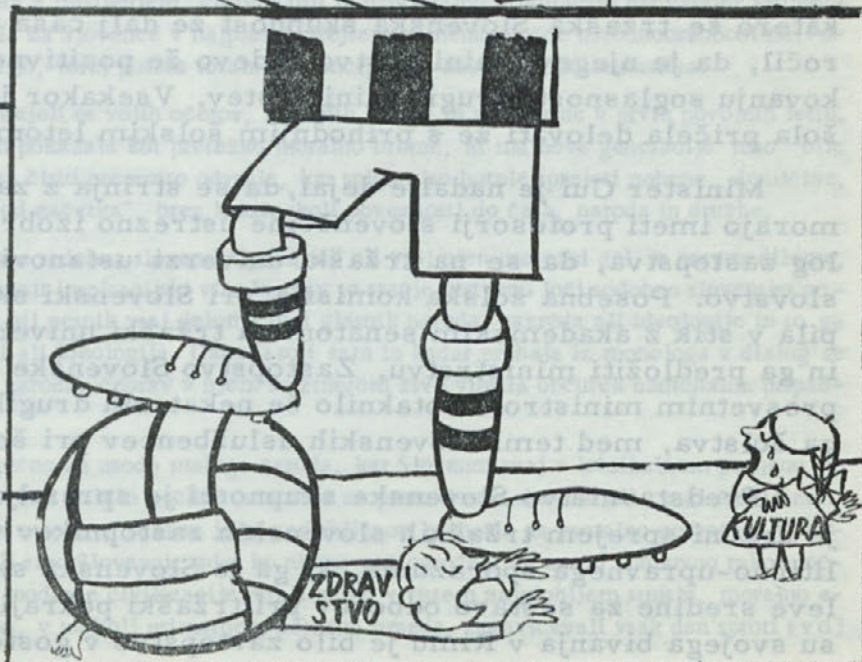

A. Novak

naši razgledi

ŠTIRINAJSTDNEVNIK ZA
POLITIČNA, GOSPODARSKA
IN KULTURNA VPRAŠANJA

Ljubljana, 29. julija 1967.

Stolica za slovenščino na tržaški univerzi?

Od našega dopisnika

Zastopstvo Slovenske skupnosti iz Trsta je bilo v ponedeljek, 3. julija uradno sprejeto v Rimu pri podtajniku predsedstva ministrskega sveta Salizzoniju in prosvetnem ministru Guiju. Gre za sila pomemben dogodek v življenju tržaške slovenske manjšine, saj je bil to prvi uradni stik z italijansko vlado v povojni zgodovini tržaških Slovencev. Predstavniki Slovenske skupnosti: deželni svetovalec dr. Škerk, pokrajinski odbornik Rudolf, član tajništva dr. Poštovan in izvedenec za šolstvo dr. Šah, so seznanili podtajnika Salizzonija o položaju Slovencev v Italiji, o potrebi zaščite manjšine in njenih pravicah. Po orisu splošnega položaja, ki ga je podal dr. Poštovan, je dr. Škerk postavil zahtevo po upravnih pooblastilih, ki naj jih osrednja vlada posreduje deželi Furlanija-Julijska Benečija. Pretežno gre za pooblastila, s katerimi bo deželni svet lahko zakonsko zagotovil prave slovenskega prebivalstva. O pravici do uporabe materinščine v odnosih z javnimi uradi in ustanovami je podal krajše poročilo pokrajinski odbornik Rudolf. Pri tem vprašanju je bilo med drugim govora tudi o namestitvi v javne službe določenega števila uradnikov z znanjem obeh jezikov. Takšna rešitev predloženega vprašanja ne bi bila novost, saj je že avstrijska ustava iz leta 1866 predvidevala trojezično uradovanje v javnih ustanovah naših krajev. Podtajnik Salizzoni je poudaril razumevanje do teh vprašanj, vendar je naglasil, da so nujno potrebni nadaljnji sestanki, na katerih bo moč pričeti konkretno reševati posamezne predmete.

V popoldanskih urah je zastopstvo Slovenske skupnosti sprejel minister za prosveto Gui. Sestanek je potekal okrog konkretnih vprašanj slovenskega šolstva na Tržaškem. Strokovnjak dr. Šah je ministru in višjim funkcionarjem, ki so prisostvovali razgovoru, predložil vprašanje končne zakonske ureditve didaktičnih ravnateljstev in nadzornika za osnovne šole. Za srednje šole bo že v bližnji bodočnosti izdan ustanovitveni dekret; glede nove strokovne industrijske šole, za katero se tržaška Slovenska skupnost že dalj časa poteguje, pa je minister sporočil, da je njegovo ministrstvo zadevo že pozitivno rešilo, vendar je še v pričakovanju soglasnosti drugih ministrstev. Vsekakor je moč upravičeno upati, da bo šola pričela delovati že s prihodnjim šolskim letom.

Minister Gui je nadalje dejal, da se strinja z zahtevo Slovenske skupnosti, da morajo imeti profesorji slovenščine ustrezno izobrazbo in je zato sprejel predlog zastopstva, da se na tržaški univerzi ustanovi stolica za slovenski jezik in slovstvo. Posebna šolska komisija pri Slovenski skupnosti je v teh dneh že stopila v stik z akademskim senatom na tržaški univerzi, ki mora sprejeti predlog in ga predložiti ministrstvu. Zastopstvo Slovenske skupnosti se je na sestanku s prosvetnim ministrom dotaknilo še nekaterih drugih perečih vprašanj slovenskega šolstva, med temi slovenskih uslužbencev pri šolski upravi.

Predstavnštvo Slovenske skupnosti je spremljal tržaški poslanec Belci, saj je uradni sprejem tržaških slovenskih zastopnikov v Rimu spadal med točke politično-upravnega sporazuma, ki ga je Slovenska skupnost podpisala s strankami leve sredine za sestavo odborov pri tržaški pokrajinski in občinski upravi. V času svojega bivanja v Rimu je bilo zastopstvo v gosteh hotela Bled, ki ga vodi gostoljubni rojak Vinko Levstik.

SAŠA RUDOLF

Kriza slovenske poezije

Lansko leto se je v Gorici vršilo mednarodno zborovanje pod naslovom "Sodobna poezija", pri katerem so sodelovali pesniki, kritiki in esejisti iz Jugoslavije, Italije, Avstrije, Češkoslovaške, Madžarske in Zahodne Nemčije. Zborovanje je organizirala goriška revija "Iniziativa isontina" ob sodelovanju autonomne dežele Furlanija-Juljska krajina in mednarodne organizacije UNESCO. Od Slovencev so bili tam Janez Menart, Miroslav Košuta in Ciril Zlobec (gl. KT 336, Kultura). Ciril Zlobec je podal referat "Slovenska poezija danes", ki ga zaradi svojstvene ocene položaja, v katerem se je znašla slovenska poezija po vojni in v katerem se nahaja še danes pod komunisti, objavlja mo v celoti. Referat nosi podnaslov "Monolog za javno razpravo". O kaki "javni razpravi" doma pa po tem zborovanju ni bilo govora in se nam zdi zato še bolj potrebno, da ga znova priključimo v spomin.

MONOLOG ZA JAVNO RAZPRAVO

Dogaja se mi, večkrat, da moram ali čutim potrebo govoriti o poeziji svojega časa. In kadarkoli govorim, čutim, da spet in spet samo tipljem v to skrivnost, ki jo tudi sam, ko sem njen resnični del, bolj povečujem kot pa razrešujem. Skrivnost ostaja in z njo živi tudi naša potreba, da razpravljamo o poeziji.

Zaradi tega morda tudi to našo srečanje.

Govoriti o poeziji je torej zame tveganje, a ker je tveganje tudi poezija sama, tvegam in se zavedam, da tudi na tem zboru lahko samo iščem odgovor na vprašanje o poeziji, na vprašanje, ki je že dolga leta enako, nerazrešeno prav zato, ker poezija sama neprestano menjuje svoj obraz, pravzaprav svoje obraze, da se vprašujemo, kateri je pravi, kateri najprimernejši, najbolj resničen v prostoru in času, ki v njima živimo in pesnikujemo.

In v svojem posebnem, značilnem prostoru in v času, ki je orientiran bolj v posplošitvam kot k posebnostim, ži vi tudi slovenska poezija.

In tako sem spet pri temi, ki ime intimno vznemirja, in zato, kot sem že rekel, tvegam, da ponovno spregovorim o njej.

V naših, nacionalnih občutjih je pomen te poezije še zmerom izjemen, to se pravi, da smo to izjemnost njene ga pomena podedovali od tradicije, ko je bila poezija najadekvatnejši izraz za stanje, v vsakokratnem zgodovinskem obdobju, in aspiracije naroda. Pesnik ni mogel biti izpovedovalec samo svoje intimne, temveč hkrati in večkrat celo predvsem tudi občutij naroda, ki je bil osveščen mnogo prej kot je lahko užival svojo nacionalno svobodo in, recimo, teritorialno imuniteto. Najidealnejša simbioza tega občutja, skoraj popolno zlitje mišljenja, čustvovanja in ustvarjalne orientacije posameznika z mišljenjem, čustvovanji in ustvarjalno orientacijo nacionalne skupnosti napolnjuje čas zadnje vojne, ki je bila za Slovence v najplemenitejšem pomenu besede narodnoosvobodilna. Pomenila pa je hkrati tudi socialno revolucijo, torej poskus totalne emancipacije naroda in posameznika.

To je dediščina, ki smo jo pesniki prejeli os vojnih očetov, starejših bratov in zgodovine v prvih povojnih letih. In ta dediščina se je že v naslednjih letih pokazala kot pretežko moralno breme, ki mu nove generacije niso bile kos in so pod njim omahovale ali pa so ga čisto preprosto odvrogle, ker sploh niso hotele sprejeti nobene dediščine, ker so hotele začeti nanovo, še enkrat "od začetka", brez kakršnekoli obveznosti do časa, naroda in družbe.

In iz takšnega stanja je rasla in še rase sodobna slovenska poezija, ali vsaj njen pretežni del, in prav te dileme, največkrat komaj zaznavne, so njen osrednji inspiracijski vir. In prav to stanje bistveno loči sodobno slovensko poezijo od poezije prejšnjih obdobij, ko je bil pesnik vsaj deloma tudi glasnik naroda, razreda ali ideologije in so ga za takšnega tudi priznavali narod, razred ali ideologija. Danes stoji sam in kadar prehaja iz monologa v dialog se znajde v polemičnem odnosu do svojega naroda, čeprav v njem še zmerom živo vibrira občutek nacionalne pripadnosti.

Nekateri označujejo to stanje kot tipično za usodo malega naroda, kar Slovenci vsaj v leksikalnem pomenu be sede prav gotovo smo. Vendar to ni več - kot je bilo večkrat značilno za preteklost - skrb zaradi maloštevilčnosti naroda v sosedstvu večjih ali celo velikih narodov, zdaj se je ta zaskrbljenost prenesla na moralno področje. Vprašanje bi lahko zastavili nekako takole: ali smo Slovenci, zdaj ko nismo več ogroženi od zunaj, duhovno tako močni v sebi, da bomo pri vsej tej dinamiki moderne civilizacije ostali narod v tistem najglobljem smislu, moralno etičnem, ustvarjalnem? S čim v sebi bomo, v najbolj primarnem pomenu besede, opravičevali vsak dan sproti s v o j obstoj?

Ta oznaka je seveda, kot vsak poskus sinteze, hkrati tudi simplifikacija. To stanje občutijo različne generacije pesnikov različno, najšibkeje, ali skoraj nič, najstarejše, zelo močno, deloma usodno najmlajša generacija. In prav pri njej, pri najmlajši generaciji, smo priča, rekel bi, zgodovinskega paradoksa: generacija, ki je zavrгла sleherno vrednoto tradicije, generacija, ki hoče ustvarjati brez vezi in obveznosti, vse "od začetka in nanovo", prehaja v ne kakšen vakuum, v katerem je najbolj strah prav njo samo. Totalna negacija tradicije se je sprevrgla v obtožbo, da tradicija ni posredovala tej generaciji tiste minimalne osnove, na kateri bi lahko plodno delovala dalje. Skratka: generacija, ki se je najprej odrekla vsakršni dediščini, zdaj terja - ne dediščino, ker misli, da ni kaj podedovati - temveč pravico do obtoževanja, da je bila za naravno, zgodovinsko dediščino opeharjena. To, kar ji sedanji trenutek nudi, se ji zdi preveč efemerno, njej, tej generaciji, pa se hoče velikih stvari, idealov in perspektiv, ki omogočajo plodno delo in mu dajejo pravi smisel.

Docela razumljivo, da se to kaže tudi v sami strukturi pesmi: v liriki pesnikov, ki so zrasli iz tradicije ali to tradicijo vsaj priznavajo, je vendarle še zmerom prisoten neki svet nečesa objektivnega, bodisi nekaj, kar je vredno nadaljevati, bodisi nekaj, kar je treba razrušiti, pesnik skratka postavlja svojo interpretacijo stvari in življenja, svojo vizijo česarkoli že nasproti neke zgodovinske ali družbene danosti, je torej tudi v svojem rušenju graditeljski, saj ruši zato, ker hoče graditi; negira zato, ker hoče uveljaviti nekaj drugega, boljšega, sprejemljivejšega. Takšen ali podoben inspiracijski vir najdemo tudi pri pesnikih družbene in moralne revolte, tudi pri pesnikih družbene alienacije. Najmlajša generacija, ki se je s svojimi aspiracijami po absolutnem in totalnem srečala z nepremakljivo realitveto tako v intimi osebnega življenja kot v zakonitostih zgodovine, prehaja v nekakšno, če smem uporabiti ta izraz, mazohistično razglašanje nesmiselnosti vsega, razumljivo da tudi nesmiselnosti poezije same, zato se pri njej, prvič v slovenski zgodovini, srečujemo z resnično antipoezijo, s pisanjem torej, ki niti noče biti poezija, čeprav se prav strastno trudi, da bi jo nadomestilo, opravljalo njeno funkcijo. Zato je tudi razumljivo, da imamo opravka z zelo "angažirano poezijo", iz katere pa je popolnoma izključen sleherni estetski element; tudi kritiki iz iste generacije iščejo v tej poeziji samo njen družbeno kritični element, o estetskem sploh ne govorijo. Tu ne gre, poudarjam, za novo estetiko, temveč za razvrednotenje estetike sploh.

Vem, podobne tendence in pojavi živijo tudi v drugih literaturah, torej nič novega, če se s tem srečujemo tudi pri Slovencih. Ta pojav je za nas zanimiv in pomemben zato, ker je prevladujoč izraz celotne generacije in ker pričča o izrazitem prelomu v razvoju naše poezije in tudi o prelomu v družbeni zavesti: nova družba ni ustvarila novega človeka, kot smo v romantičnem zanosu vojnih in prvih povojnih let pričakovali, včerajšnji ljujdje smo se le prilagodili današnjemu dnevu. Končano je torej zadnje romantično obdobje, prihaja doba popolnega iztreznjenja. Dejstvo, da smo v teh petindvajsetih letih prešli skozi tako razgibano emocionalno preizkušnjo, je oplodilo tudi slovensko sodobno poezijo s takim bogastvom občutij, misli, kontradikcij v vrednotenju sedanjosti in v pričakovanju prihodnosti, da lahko upravičeno štejemo prav to obdobje za najbogatejše v zgodovini slovenske lirike, ki se danes z izvirnostjo misli in čustvovanja polnokrvno vključuje v evropsko liriko našega časa, čeprav ji stara evropska kultura v svoji tradicionalni samovšečnosti samo napol odpira vrata.

POD ČRTO: (Iz ljubljanskega "DELA")

Člen 213 kazenskega zakonika pravi: "Odgovorna oseba gospodarske organizacije, ki ve, da organizacija ni zmožna plačila, pa nesmotno troši sredstva ali jih odtuja za smešno nizko ceno, organizacijo čez mero zadolžuje, prevzema zanj nesorazmerne obveznosti, lahkomiselno sklepa ali obnavlja pogodbe z osebami, ki niso zmožne plačila... in s tem povzroči prisilno likvidacijo... se kaznuje z zaporom najmanj šest mesecev ali s strogim zaporom do petih let." Od leta 1963 do 1966 (vključno) je šlo v stečaj na področju Slovenije 20 podjetij, po tem členu pa so obtožili le dve osebi! (30. junija 1967.)

V nekem ljubljanskem kolektivu je te dni komisija za stanovanjske zadeve reševala stanovanjsko vprašanje delavca, ki si je šele pred kratkim ustvaril družino. "Rešimo zadevo tako, da bosta novoporočenca še nekaj časa stanovala pri svojih starših," predlaga član komisije. "Nemogoče," pojasni predsednik, "starši mladih zakon

cev še vedno stanujejo - pri svojih starših." (21. 7. 1967)

V Sremski Mitrovici je moral na zbor proizvajalcev Drvnega kombinata neki delavec predlagati tovariša Draga Stanivukovića kot poslanskega kandidata za organizacijsko-politični zbor republiške skupščine. Toda ta delavec poslanskega kandidata osebno ni poznal; mislil je, da gre za tovarišico Drago. Hvalil jo je na vsa usta, volivke pa so ga za izkazano zaupanje navdušeno pozdravile. (27. marca 1967.)

Kot je navada, tudi v nikšičkem gozdnem gospodarstvu blagajnik sindikalne podružnice na plačilni dan odtrga od osebnih dohodkov, kolikor je predpisano za sindikalno članarino. En član kolektiva pa članarine noče plačati, kajti sindikat je prostovoljna organizacija, kot pravi prizadeti - blagajnik sindikalne podružnice. (4. aprila 1967.)

V skoraj vseh novih slovenskih filmih igralci izdatno preklinjajo. Mogoče namesto gledalcev... (19. 7. 1967.)

KULTURA IN OMIKA

Poročilo o delu Zavoda Radio Televizija Ljubljana v letu 1966 daje med ostalim zanimiv pregled strukture domačih televizijskih programov v primeri s programi iz drugih televizijskih centrov v Jugoslaviji. Razmerje

Celotni podatki za leto 1966 so sledeči: (v urah)

I. Programi iz studia Ljubljana:

Domača produkcija		790	
Adaptirana produkcija - RAI	60		
Evrovizija	94.5		
Intervizija	1.5		
Drugi producenti	294	450	

II. Prenosi drugih jugoslovanskih postaj:

1. Programi iz studia Zagreb:

Domača produkcija		668	
Adaptirana produkcija - Evrovizija	52		
Intervizija	10	62	730

2. Programi iz studia: Beograd

Skopje		780	
Sarajevo		57	
		7	

Skupno ljubljanski programi	1240 ur
Skupno jugoslovanski programi	1574 ur
	2814 ur

III. Celotna oddaja ljubljanske televizije v letu 1966:

Za primer naj navedem, da je Radio Ljubljana oddajal leta 1966 8.600 ur.

KNJIŽNI TRG: V zbirki "Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev" Državne založbe Slovenije bodo izšla Zbrana dela Ivana Cankarja v 30 knjigah. Prve štiri knjige bodo izšle že letos. Vračam se k temu predmetu (KT 338), ker se mi zdi, da bi pri tako maloštevilnem narodu kot je slovenski, in nujnosti omejenih naklad naših avtorjev, pričakovali vsaj malo sodelovanja med našimi založbami. Kar pa se dogaja je to, da istočasno ko DZS oglašča zbrana dela Cankarja, založba Mladinska knjiga propagira zbirko slovenskih del "Naša beseda" v 80 knjigah. V tej zbirki bodo že letos izdali Izbrana dela Ivana Cankarja v sedmih knjigah. Predvojna zbirka Cankarjevih del v 20 knjigah in povojna v 10 knjigah sta že obe pošli in že nekaj časa se je čutila potreba po novi izdaji njegovih del, toda izdati dve zbirki skoraj istočasno je le malo preveliko razkošje.

Naslednje leto upajo v Jugoslaviji izdati Zgodovino jugoslovanskih književnosti v petih zvezkih na približno 3.500 straneh. Zasluga za to gre vsem trem Maticam - slovenski, hrvaški in srbski.

ŠOLSTVO: Študentom je pod reformo vse težje. V šolskem letu 1961/62 (pred reformo) je bilo v Sloveniji približno 10.000 študentov, štipendij pa 3.800. V minulem letu pa je bilo štipendij samo še okrog 2.800, števil študentov pa je skočilo na 11.000.

Kaj se zgodi s študenti po končanem študiju, nam je

med domačimi programi in ostalimi jugoslovanskimi je 44%: 56%. Zanimivo je tudi, da Slovenija kot "socialistična republika" mnogo rajši gleda programe iz zahodne Evrope kot pa iz vzhodne. Če vzamemo v poštev podatke o programih studia Ljubljane in studia Zagreb - ker programe drugih niso navedli - potem vidimo, da Slovenci vidijo na leto približno 206 ur programov iz zahodne Evrope (RAI in Evrovizija) v primeri s pičlimi 11 urami programov iz vzhodne Evrope (Intervizija).

povedal junija meseca Rudi Mahkota, direktor slovenskega republiškega zavoda za zaposlovanje, ki je priznal, da je na takozvanih komunalnih zavodih za zaposlovanje registriranih 14.000 brezposelnih, večinoma z višjo strokovno izobrazbo, in da utegne biti ta številka celo za sto odstotkov višja, ker se mnogi sploh ne registrirajo. K temu je treba dodati še okoli 9.000 absolventov srednjih šol, okoli 2.000 absolventov višjih in visokih šol ter okoli 9.000 učencev osemletk, ki so pravkar končali šolo. Kaj naj ti mladi ljudje naredijo? Naj grejo berati za delo k Nemcem, ki so pobijali njihove starše - kot je pred kratkim izjavil tržaški pisatelj Pahor?

Ljubljanske srednje šole bodo lahko na jesen sprejele vse vpisane kandidate. Prijavilo se jih je namreč manj kot pa je prostih mest.

V Italijo je odpotovalo 30 učiteljev in 30 dijakov italijanskih šol na Koprskem in Bujskem na seminar in ekskurzijo po Italiji.

Novi rektor ljubljanske univerze je postal dr. Roman Modic, dosedanji prorektor; prorektor pa ing. Mirjan Gruđen, dosedanji dekan elektrotehniške fakultete. Njuno mandat, ki se začne v oktobru, bo trajal tri leta.

POKOJNI: V 85. letu življenja je 14. julija umrl veliki slovenski pesnik Alojz Gradnik.

Smrt je pokosila tudi pisateljico Ilko Vaštetovo, najbolj znano po delu "Roman o Prešernu".

Z.K.J. IN ČAS

Vsi enopartijski režimi opravičujejo svoj obstoj z nekim višjim ciljem, zaradi katerega je potrebno zanikati drugim političnim in ideološkim silam v deželi pravico do javnega udejstvovanja, vključno do nastopanja na volitvah. Zato enopartijski režimi ne morejo nikoli dovoliti svobodnega tiska, neodvisnega tiska, ki ne bi bil izraz transmisije. Vsa modrost je nujno skoncentrirana v režimskih prvakih, ki v veliki večini niso kvalificirani za odgovorne položaje v vladi in upravi. To velja tudi za večino jugoslovanskih komunističnih voditeljev, katerih znanje počiva na politični literaturi iz 19. stoletja. Ena stvar je podžgati revolucijo zaradi dejanskih ali namišljenih socialnih krivic, druga stvar je ustvariti utopijo, v kateri ni nobenih krivic.

Kardelj očitno meni, da obstajajo upravičeni razlogi za nadaljevanje diktature ene partije odn. da se bolje izrazim: diktature ene frakcije. "Ni dvoma," pravi Kardelj, "da je demokratični in humanistični cilj socializma, s tem pa tudi Zveze komunistov, da se odstranijo vsi politični monopoli in vzpostavi takšen politični sistem oziroma takšni demokratični odnosi, v katerih ne bo nobenih vodilnih in omejenih razredov, strank in ljudi, marveč samo vodilna vloga znanja, uveljavljenega v svobodnem boju mnenj in praksi." Predvsem, takega svobodnega boja mnenj v Jugoslaviji ni - ne znotraj ne zunaj ZKJ, pa zato do takega idealnega stanja v družbi sploh ne more priti, ne danes ne v sto letih. Glavni razlog za nerealnost tega cilja pa je v tem, da nek regulator mora obstojati v vsaki družbi in to fizični regulator, ki skrbi, da je cilju zares zadoščeno. O odmiranju ZK

je bilo zelo veliko govora v petdesetih letih, a ga je bilo vse manj v zadnjih nekaj letih. Še več, zaradi gospodarskega poloma in nenehnega revizionizma so tudi treznejši ljudje v ZK začeli razmišljati o oportunisti vztrajanja na sedanjih pozicijah. To pa ne gre v račun starim prvakom Kardeljevega kova, ki se ne morejo znebiti predsodkov, a kar je še huje - boje se za svojo oblast in mlatijo po resničnih in namišljenih sovražnikih v ZK in zunaj nje.

CK ZKJ je na svoji sedmi seji 1. julija letos ukazal, da se je treba "znebiti karierističnih, zbirokratiziranih in anarholiberalističnih elementov, kakor tudi vseh tistih, ki niso pripravljeni slediti liniji ZKJ v sedanji etapi njenega boja." - A kdo daje linijo ZKJ? Mijalko Todorović, sekretar izvršnega komiteja CK ZKJ, govoreč na seji, je v isti sapi ugotovil, da je treba upoštevati - zdaj, v samoupravni družbi - visoko stopnjo samostojnosti organizacij in članstva, po drugi strani pa da je treba sedaj posebno poudariti in okrepiti takozvani demokratični centralizem. "Gre za to, da se onemogočijo sleherne ožje skupine, da bi monopolizirale pozicije ZK in da bi mislile, da sklepi članstva in forumov zanje niso obvezni," je dejal Todorović. Toda kdaj odločajo člani in kdaj forumi (beri: komiteji po načelu transmisije), ne ve nihče. Vsak pa ve, da je bil namen reorganizacije ZK v tem, da po eni strani ZK ne "odmre" ne danes ne jutri, po drugi strani pa, da se ustvari forum, v katerega so posadili vse stare partijske prvake do njihove smrti. Ta forum je predsedstvo ZK in ta forum je oni, ki bo še nadalje določal linijo ZK - pa če je članom prav ali ne. In ti stari prvaki bodo še naprej opravičevali svojo diktaturo z "višjimi cilji". Pri tem jim bodo sledili vsi tisti komunisti, ki smatrajo, da je mogoče graditi družbene odnose na nasilju. M.P.G.

(Nadaljevanje kulturne rubrike)

✱ **BITKA NA NERETVI:** Bitka med Nemci in partizani na Neretvi leta 1942 bo predmet velikega pompoznega propagandnega filma, ki ga bo režiral Veljko Bulajić. Dotacije zanj bodo prišle iz federalnih in drugih virov. A da ne bi kaka "razvita" republika protestirala proti razmetavanju denarja, je prišel Bulajić tudi v Ljubljano nabrati nekaj igralcev. Toda to bodo samo majhne ribice. Glavne vloge bodo šle tujim igralcem, katerim bo treba plačati težke devize, da bodo s svojim imenom pritegnili tujo publiko, ki bi se sicer požvižgala na titovsko propagando. Lista tujih igralcev vključuje take kalibre kot so Vittorio de Sica, Sergej Bondarčuk, Orson Welles, Kurt Jurgens, Romy Schneider, Kirk Douglas and Marcello Mastroianni. Vittorio de Sica bo igral italijanskega generala, Kurt Jurgens nemškega generala, Bondarčuk pa si bo lahko kar sam izbral, kaj bo igral. Medtem ko so npr. v Zagrebu pred meseci bridko izjavljali, da ni denarja za propadajočo stavbo Hrvaškega narodnega gledališča, pa so sedaj kar naenkrat stavljeni na razpolago ogromni fondi za snemanje "bitke na Neretvi". Kdor je pač pri koritu...

Za časa svojega bivanja v Ljubljani je Bulajić, da bi še bolj omehčal mecene v Sloveniji, ki bodo financirali "bitko na Neretvi", kar naenkrat dobil idejo o filmu, ki bi po veličal tudi "ilegalno" Ljubljano za časa zadnje vojne...

STIKI S TUJINO: V Sloveniji je gostoval slovenski oktet iz Pittsburgha, ZDA.

V francoskem veleposlaništvu v Beogradu upajo, da bodo lahko odprli Francoski kulturni center v Ljubljani že le tosnjho jesen. Center bo v sodobno opremljenem lokalu na takozvanem Trgu revolucije, starem Kongresnem trgu.

V etnografskem muzeju v Ljubljani so odprli razstavo "Slikarstvo na panjskih končnicah". Ta slovenska posebnost je nastala sredi 18. stoletja, zamrla pa je v začetku sedanjega stoletja. Razstavo upajo poslati preko Basla tudi v Washington.

"ZA KONEC TEDNA" - Tako se imenuje sobotna priloga ljubljanskega DELA, v kateri je skupščinski poročevalec v svojih zapiskih pribil: "Tujem opazovalcu, ki pozna parlamentarizem zahodnega tipa... je zelo težko razumeti, da naš poslanec svobodno oblikuje svoje mnenje in glasuje po svoji vesti." Humor?! SPECTATOR

V Budimpešti so se 11. in 12. julija sestali voditelji komunističnih partij in vlad socialističnih dežel - Bolgarije, Madžarske, Nemške DR, Poljske, ZSSR, Českoslovaške in Jugoslavije - ter se posvetovali o položaju na Srednjem vzhodu. Kot so naznanili v skupem sporočilu 12. julija, ki je bilo edina vest o tem posvetovanju, so ugotovili, da za Izraelom "stoje agresivne sile imperializma, predvsem ZDA" in izzivajo miroljubne sile na vsem svetu. Udeleženci posvetovanja, Tito, Brežnjev, Kosigin in ostali, so "odločno podprli" arabske države "v njihovem pravičnem boju za odstranitev posledic izraelske agresije" in za takojšen umik izraelskih čet. "Izrekli so se za to, da je treba v vse popolnejši meri uporabiti ustrezna sredstva, ki so v skladu z interesi boja proti agresiji in za vzpostavitev miru na Srednjem vzhodu." Izmenjali so informacije o politični, gospodarski in vojaški podpori arabskim državam in sklenili, da bodo tudi v prihodnje usklajevali svoje napore in da bodo ostali v stalnih stikih.

Za Jugoslavijo so se posvetovanja udeležili Tito, njegov tajnik Vladimir Popović in podpredsednik vlade Kiro Gligorov. Ta je pohitel v Budimpešto naravnost z zasedanja zvezne skupščine, kateri je 10. julija povedal, da je "proces stabilizacije" zdaj zajel že vse jugoslovansko gospodarstvo. Ravnotežje je treba še naprej utrjevati, obenem pa pripraviti program za povečanje proizvodnje in zaposlenosti, ker bo samo tako mogoče uresničiti naloge razvoja. Gligorov je napovedal široko liberalizacijo cen na domačem tržišču in nadaljnjo sprostitev zunanje trgovine ter poudaril, da ni razlogov za sproščeno kreditno politiko. Skupščini pa ni povedal, da gre v Budimpešto.

Tudi državni sekretar za zunanje zadeve Marko Nikezić, ki je govoril v skupščini 11. julija, ko je bil Tito že v Budimpešti, ni omenil tega posvetovanja, čeprav je na dolgo poročal o Srednjem vzhodu. Razlagal je, da je bilo sklicanje izrednega zasedanja generalne skupščine Združenih Narodov nujno, brž ko se je pokazalo, da varnostni svet "zlasti zaradi ZDA in Velike Britanije" ni mogel sprejeti sklepa o umiku agresorjevih čet z arabskega ozemlja in so se vsi znašli "pred tako eklatantnim primerom uporabe sile". Od vsega začetka so se narodi in vlada Jugoslavije "odločno angažirali, da bi pomagali arabskim deželam upreti se agresiji. Ne preteklost ne predsodki nas niso postavili vnaprej na stran arabskih držav," čeprav je res, da so že leta podpirali njihov boj proti ostankom kolonialne nadvlade in proti poskusom, da bi jih zaradi petroleja in strateškega položaja znova podjarmili. "Socialistična Jugoslavija se ne opredeljuje a priori nasproti deželam in narodom, marveč glede na konkretno politiko, ki jo izvajajo vlade." Takšna stališča, je rekel Nikezić, so se izrazila v Titovi izjavi, v pomoči napadenim državam, v Titovem potovanju v Moskvo in v drugih pobudah. Gre za skupne interese majhnih, neuvrščenih, nezadostno razvitih in vojaško šibkejših držav, kajti napad na eno ogroža tudi vse druge neodvisne države. "Imperialistične sile so izkoristile nakopičene neurejene probleme in sedanje antagonizme na Srednjem vzhodu in so vključile ta spopad v svojo politiko sile, v širši pritisk, v svoje naklepe zoper neuvrščene in neodvisne dežele sploh," hoteč jih znova podrediti nadvladi varuških sil. Nikezić je opisal razpravo v skupščini Združenih Narodov, kjer je jugoslovanska resolucija zahtevala umik izraelskih čet, preden bi razpravljali o drugih vprašanjih. Priznal je, da je na Srednjem vzhodu vrsta nerešenih problemov zlasti med Izraelom in Arabci ter poudaril, da teh vprašanj ni mogoče rešiti z diktatom. "V razmerah ravno težja sil v svetovnem merilu, predvsem pa v nuklearnem ravnotežju sil med velikimi državami, je odločilnega pomena odločenost malih držav, da same branijo svojo neodvisnost." Ni mogoče pričakovati, da bodo vsa ta vprašanja pravično rešena že zato, ker obstoja v svetu atomsko ravnotežje.

Nikezić je menil, da "ni nujno, da bo na Srednjem vzhodu prišlo do obnovitve vojaških operacij. Tu bi radi poudarili, da gledamo v obnovitvi oboroženih sil arabskih držav osnovno potrebo, del splošnih naporov za konsolidacijo tako na notranjem kot na mednarodnem področju in nismo mnenja, da bi to kogarkoli ogrožalo." Zaskrbljeni pa smo zaradi govoric, da bi Izrael poskusil osvojiti še več ozemlja. Minil je čas, ko je bilo mogoče imeti pod okupacijo cele narode. Prav zato je zelo važno, da se ob agresiji niso zrušili progresivni režimi v arabskih deželah, kar je bilo označeno kot glavni cilj napada. Neuvrščenost teh dežel ni le začasen pojav, je rekel Nikezić in poudaril, da problemov Srednjega vzhoda ni mogoče reševati brez arabskih narodov in proti njihovi volji.

KAKŠNO RAVNOTEŽJE, ČE SE ZSSR STALNO UMIKA ?

Kar neverjetno kritičen je bil v skupščini poslanec Josip Djerdja, nekdanji veleposlanik v Kairu, ki sedaj piše hudo pro-arabske članke za sarajevsko "OSLOBODJENJE". Izrazil je svoje začudenje, da se je Nikezićovo poročilo omejilo zgolj na krizo na Srednjem vzhodu, ni pa obravnavalo jugoslovanske politike in položaja v celoti. Jugoslavija so di med države ob Sredozemskem morju, kjer se kriza razvija. Centralni komite ZKJ in Socialistična zveza sta razpravljala o tem, a tudi skupščina in vlada bi morali pojasniti svoja stališča! Cela vrsta zadev ni precizirana in ljudstvo čaka na pojasnila najpristojejših dejavnikov. Vlada in skupščina pa nista tisti, ki dajeta pobe. Nikezićovo poročilo ni obravnavalo ključnih vprašanj sedanjega vprašanja in je pomanjkljivo predvsem zato, ker obravnava krizo na Srednjem vzhodu zunaj konteksta naše državne, balkanske in sredozemske stvarnosti. Djerdja

se tudi ni popolnoma strinjal z ocenami o ravnotežju sil v svetovnih odnosih in sporazumu supersil, da se izognejo je-drski vojni in konfrontaciji. Prepričan je, da ni stabilnega ravnotežja. Imperialistična stran se stalno spušča v agresiv-ne pobude in lokalne vojne, ker hoče s tem še bolj spremeniti položaj sebi v prid. ZSSR se stalno umika in je prisiljen na k popuščanju, medtem ko ZDA osvajajo pozicije. Obenem pa slabijo tudi pozicije novih neodvisnih dežel. Socialistične dežele sicer protestirajo, ne morejo pa storiti ničesar učinkovitega. Zategadelj politika neuvrščenosti ne do-pušča enake oddaljenosti od super sil, marveč prihaja v določenih krizah do večjega zблиževanja med socialističnimi in nevezanimi državami. Nevezani so se aktivirali v skupščini Združenih Narodov z veliko zamudo in so prepustili pobudo eni od super sil, kar je zožilo osnovo za angažiranje mnogih držav, drugim pa dopustilo, da vidijo v krizi na Srednjem vzhodu spopad med Vzhodom in Zahodom, ne pa njeno pravo bistvo. Djerdji je bila izredno všeč "pozitiv-na vloga Francije", s katero naj Jugoslavija pogloblja odnose.

VPLINJENI KOMBINAT IN ŠPORTNA SLAVA S TUJIM PERJEM

Slovenska skupščina je 18. julija razpravljala o likvidaciji EKK (energetsko kemičnega kombinata) Velenje. Za-misel o gradnji tega podjetja je že stara. Bilo je zamišljeno že v prvi petoletki, vendar jih je takrat zdraha z inform birojem rešila, da niso pričeli graditi. Potem je bilo še več planov in revizij planov, dokler ni bilo na koncu 1965 ja sno, da Slovenija ne bo nikoli zbrala zadostnih sredstev in pa, da bo kombinat delal zgubo. Kombinat naj bi po pli-novodih oskrboval glavne slovenske industrijske centre od Maribora do Jesenic s plinom, ki bi ga delali iz velenjske-ga lignita, poleg tega pa bi proizvajali še druge kemične izdelke. Gradnja kombinata bi stala 76 milijard dinarjev.

Predno so gradnjo opustili, so že kupili opremo v Angliji. Naročila za opremo so večkrat spremenili in ko so konč no nekaj naročili, so naročili nekaj, kar se je kmalu izkazalo kot zastarelo. Tako jim ni ostalo drugega kot podjetje čimpreje likvidirati in opremo prodati. Del opreme so zdaj prodali celjski Cinkarni. Cinkarna bo prejela celotno o-premo za proizvodnjo amonijaka in pa del kisikarne, medtem ko bo drugi del kisikarne šel v jeseniško jeklaro, ki ra bi kisik pri proizvodnji jekla. Namesto plina iz velenjskega lignita bodo v začetku pri proizvodnji amonijaka uporabljali lahki bencin, ki ga bodo uplinjevali v Celju in kasneje naravni plin. To naj bi tudi bil zametek petrokemije v Sloveniji.

Ostalo opremo, ki je bila namenjena za EKK, bodo vskladiščili in skušali prodati drugod v Jugoslaviji. Kljub vse-mu pa bodo izgube v zvezi z gradnjo EKK znašale 11,5 milijard dinarjev. Pri tem pa seveda debata v skupščini ni po kazala na nobenega, ki bi bil odgovoren za to visoko zgubo. Tudi drugače je bila zadeva malo potlačena.

Drugače pa je bilo, ko je pred kratkim ljubljanski nogometni klub Olimpija kupil šest igralcev za 100 milijonov starih dinarjev. Nogomet je bil v Jugoslaviji, kot je še vedno v drugih komunističnih deželah, "čisti" amaterski sport. Pred dvema letoma so pa le priznali, da so prva zvezna liga in pa dve drugi ligi, ena vzhodna in ena zahodna, sestavljene iz poklicnih igralcev. Koliko so ti igralci plačani, je pa še vedno tajnost. Pač pa so letos prvič objavili zneske, ki so bili plačani med letošnjo kratko prestopno dobo za gotove igralce. Tako je prišlo na dan, da je ljubljanska Olim-pija plačala beograjskemu Partizanu 65 milijonov starih dinarjev za napadalca Radosava Bečejca in 15 milijonov nje-mu osebno. Ljubitelji nogometa v Sloveniji verjetno niso imeli dosti proti nakupu igralcev, ker je bil klub res potreben okrepitev. Letos spomladi se je komaj izognil izpada iz prve zvezne lige s tem, da je zadnjo tekmo sezone odlo-čil na svojem igrišču v svojo korist. Drugače pa gledajo na vso zadevo oni, ki jim ni kaj dosti za nogomet in ki vidi-jo bolj nujne potrebe za denar drugje. Mnogo hrupa so tudi dvignili nogometni krogi v drugih delih države. To pa bolj iz zavisti kot kaj drugega, pravijo v Ljubljani. Pri vsem tem pa je uganka, kje je Olimpija dobila toliko denarja. Nje ne tekme v Ljubljani privlečejo kaj malo navijačev in tako vstopnina gotovo ne pokrije tekoče stroške. V slovenskem časopisju so namigovali, da je ljubljanski magistrat pridal kak milijonček. Gotovo pa se je našel še kak navijač na odgovornem položaju v kakem forumu ali petičnem kolektivu, da je po svoje pomagal Olimpiji.

Mimogrede se to, da bo v prihodnji sezoni imela Slovenija dve moštvi v prvi zvezni ligi. Nogometni klub Mari-bor si je letos kot zmagovalec v drugi zvezni ligi zahod pridobil pravico igranja v prvi ligi. Tako ljubljanski kot ma-riborski klub ima v svojih vrstah vsaj pol igralcev iz drugih delov države.

Dr. Anton Vratuša je bil postavljen za stalnega pred-stavnika Jugoslavije pri Združenih Narodih. Doma je iz Prekmurja in je bil dolga leta Kardeljev tajnik.

Mitja Vošnjak, bivši generalni konzul v Celovcu, je bil imenovan za pomočnika državnega sekretarja za zu nanje zadeve. Nazadnje je bil poslanik v Vzh. Nemčiji. Za svetovalca sekretarja za zunanje zadeve pa je postal Rudi Čačinovič, bivši sekretar ljubljanske vlade

za kmetijstvo in gozdarstvo in kasnejši član vlade.

Za načelnika generalštaba JLA (Jug. ljudske armade) je bil imenovan gen. polk. Miloš Šumonja. Dosedanji načel-nik generalštaba Rade Hamovič je postal glavni inšpektor.

V Zemunu so aretirali ing. Vladislava Tišmo, ker je pošiljal poročila o stanju v Jugoslaviji Rastku Marčetiču, taj niku Srpskega Demokratskega Saveza v Londonu. Poročila je pošiljal iz tujine, pa so kljub temu prišla v roke Udbe.

OBIŠKI: Na dvodnevem obisku v Jugoslaviji je bil a-besinski cesar Heile Selasije. Službeno poročilo pravi, da sta s Titom ugotovila, da je položaj v svetu vedno slabši.

Tito je obiskal Naserja v Kairu, da bi mu razložil stališče komunističnih držav napram sedanjemu položaju na Srednjem vzhodu. Z njim je bil tudi Kardelj.

Na otoku Vanga (Brioni) je Tito sprejel Williama Deakina, dekana College-a Sv. Antona oxfordske univerze in prvega šefa angleške vojne misije pri Titovem partizanskem štabu.

GOSPODARSTVO: Letos bodo pridelali v Jugoslaviji okrog 4,870.000 ton pšenice, kar predstavlja rekord. Lani so pridelali 4,600.000 ton. Nad štiri milijone ton so pridelali tudi l. 1963. Predvojni rekord je bil dosežen leta 1939, ko so pridelali okrog tri milijone ton. Novi rekord je bil dosežen na površini 1,850.000 ha. Povprečni hektarski pridelek je znašal 26,1 metrskih stotov. Obilna žetev bo topot pokrila vse domače potrebe. Po lanski žetvi so uvozili samo nekaj pšenice za rezervo, ki je stala pet milijonov dolarjev. Pred tem pa so uvažali vsako leto preko en milijon ton, kar jih je stalo preko 80 milijonov dolarjev, zlasti odkar se je Jugoslavija diskvalificirala za ameriško pšenico na podlagi programa "Hrana za mir".

Sklad federacije za kreditiranje gospodarskega razvoja nezadostno razvitih republik in krajev bo dal bankam na nerazvitih območjih 160 milijonov N din kreditov za organiziranje tehnične pomoči v teku naslednjih treh let.

Kragujevska "Crvena zastava", ki izdeluje Fiat automobile, računa, da bo izdelovala avtomobilske dele za Sovjetsko zvezo, ko bodo tam zgradili Fiatovo tovarno.

Proizvajalci in popraviljalci železniških vagonov so pro testirali proti uvozu vagonov, češ, da domača industrija ne obratuje s polno zmogljivostjo. Lani je obratovala samo s 47% zmogljivostjo, v prvem četrtletju letos pa celo s 22% zmogljivostjo. Glavni vzrok tega stanja je pomanjkanje sodelovanja med 12 proizvajalci te panoge.

Okrog 30.000 državljanov ima svoje devizne račune v bankah Slovenije. Naloženih imajo skoro sedem milijonov dolarjev. Račune odpirajo ljudje z vseh področij Jugoslavije, a največ jih je iz Zagreba.

ZDRAVSTVO: Izdatki skladov zdravstvenega zavarovanja so bili v prvi polovici letošnjega leta v Sloveniji za 2,5 milijarde S din večji od dohodkov. Dohodki so sicer pritekali redno, toda izdatki za zdravila, rehabilitacijo in bolnišnično zdravljenje so preseglji predvidene vsote.

V Gospiću na Hrvatskem so začeli vsem bolnikom zaračunavati zdravstvene usluge zaradi pomanjkanja sredstev. Občinska skupščina je sicer posegla vmes, da so prenehali s to prakso, toda vprašanja denarja ni rešila.

Z 10 glasovi proti in 6 vzdržanimi je svet medobčinskega zdravstvenega centra Maribor odklonil prošnjo neimenuvane zdravnice-specialistke iz ginekologije in porodništva, da se ji dovoli zasebna praksa. Zanimiv poskus!

Človek je nekako s čustvovanjem poslušal izbruh Josipa Džerdje v zvezni skupščini. Ne le zato, ker je s svojo kritiko sekretarja za zunanje zadeve dejansko kritiziral Titovo brezglavo stališče (na koncu koncev si Džerdja ni mogel domisljati, da bo Nikezićevo stališče drugačno od Titovega), ampak tudi zato, ker nihče ni vprašal, kakšno je mnenje predsednika komisije za mednarodne zadeve Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, organizacije, ki baje pomaga formirati jugoslovansko zunanjo politiko - med drugim. 30. junija je zveza zna konferenca Socialistične zveze sprejel dokument o aktualnih družbenoekonomskih in političnih problemih, v katerem je med drugim rečeno sledeče:

"Še vedno imamo opraviti z monopoliziranjem političnega odločanja in to v veliki meri pojasnjuje, zakaj Socialistična zveza ni izpričala v še večji meri svoje dejavnosti, vpliva in sodelovanja v ustvarjanju družbene politike. Če bi zaostajali v boju proti tem tendencam, bi to spričo različnosti neposrednih interesov posameznikov in skupin ali slojev omogočilo, da se razvijejo tendence po večpartijski obliki političnega organiziranja ali k vračanju k enopartijski politični obliki. To bi odmikalo delovnega človeka in občana od neposrednega političnega vpliva in dogovarjanja in bi naravnost ogrožalo sistem neposredne socialistične demokracije, zasnovane na samoupravljanju in delitvi po rezultatih dela."

Dva dni po zunanje-politični debati v skupščini je izvršni odbor zvezne konference Socialistične zveze ugotovil, da so odločitve o zadržanju Jugoslavije napram dogodkom na Srednjem vzhodu znova šle mimo Socialistične zveze - "čeprav je še kako odgovorna za našo zunanjo politiko". Na seji izvršnega odbora je bilo tudi rečeno, da se "naši občani in delovni ljudje čedalje bolj zanimajo za dogodke po svetu in iščejo odgovore na vsa mo goča vprašanja" in da so "vse manj zadovoljni z enostranskim ter 'črnelimi' pojasnili mednarodnih dogodkov in tudi teh najnovejših. Zahtevajo, da se jim podrobno pojasnijo stališča jugoslovanske vlade in partijskega vodstva do zadnjih dogodkov na svetu."

Toda vse zaman. Tito frči v Kairo - ne v imenu Jugoslavije in za zaščito jugoslovanskih interesov, ampak v imenu celega sovjetsko-komunističnega tabora, katerega interesi niso istovetni z interesi naših narodov. Briga njega volja naroda! Toda histerična podpora Naserjevemu apetitom se je sprevrgla v bumerang. Na Srednjem vzhodu se danes ne vodi več borba med Izraelci in združenimi Arabci, ampak med prosovjetskimi in prokitajskimi arabskimi voditelji, medtem ko so zmerni arabski voditelji potegnili iz vsega tega primeren pouk in se ne bodo dali zlepa spet preslepiti z demagoškimi gesli ekstremistov. V družbi ekstremistov - enih in drugih - se naha ja danes tudi "nezvršeni" Tito. Toda to samo zato, ker ga doma nihče ne kliče na odgovor. IVAN STANIČ

HOTEL BLED

RIM ITALIJA

VIA S. CROCE IN GERUSALEMME 40

ROMA

(Telefon 777-102)

Lastnik: VINKO A. LEVSTIK

HOTEL BLED

Roma - Via S. Croce in Gerusalemme 40

Tel. 777-102

HOTEL DANIELA

Roma - Via L. Luzzatti 31

Tel. 750-587

- OBIŠČITE NAS -

KLIC TRIGLAVA

Uredništvo: 76 GRAEME ROAD ENFIELD MIDDX Tel.: ENField 5097

Uprava: BM / TRIGLAV LONDON W.C.1.

KLIC TRIGLAVA je politično neodvisen list, ki izhaja enkrat na mesec. Izdaja ga *SLOVENSKA PRAVDA*, združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Njeno mnenje predstavljajo le članki, ki so podpisani od izvršnega odbora. Urejuje Dušan Pleničar.

Enoletna naročnina:

Anglija:	1.10.0	Finska:	13.-	Nemčija:	16.-
Argentina:	650.- (1300.-)	Francija:	15.-	Švedska:	20.-
Avstralija:	\$A 4 (\$A 7)	Italija:	2500.-	Urugvaj:	60.- (120.-)
Avstrija:	50.-	J. Afrika:	4.- (R 7)	U.S.A.:	5.00 (\$ 8.50)
		Kanada:	5.00 (\$ 8.50)		

Naročnina za letalsko dostavo je navedena v oklepajih.

Poverjeniki:

Avstralija: Pavla Miladinović, 12 Oxford Road, Ingleburn, N.S.W.

Italija: Saša Rudolf, Via Verniellis 24, Trieste 316

Južna Amerika: Boris Kresnik, 1346 Calle Mariano Acosta, Mar del Plata

Buenos Aires z okolico: Franc Oblak, Mendoza 5663, Buenos Aires

Sev. Amerika: Tine Kremžar, 11047 - 110 St., Edmonton, Alta., Kanada